

TBJOG

**FOGYATÉKKAL
ÉLŐK
FOGLALKOZTATÁSA,
ELLÁTÁSA**

**JOGPONTOK
KISKÖNYVTÁR**

Impresszum

Írta: Neiger, Kókai, Papp ügyvédi iroda
az Iskolaszövetkezetekről szóló részt Dr. Simon Balázs készítette

Lektor: Dr. Neiger Tibor egyetemi docens

Felelős kiadó: Magyar Iparszövetség, Dr. Vadász György elnök

A kiadvány a GINOP 5.3.3.-15-2015-00003

„Közép-dunántúli JOGpontok”

Jogszerű foglalkoztatást célzó szolgáltatás nyújtása
projekt keretében készült.

Nyomda: Kettőspont Kft., Tata

Felelős vezető: A Kft ügyvezetője

2017

**FOGYATÉKKAL ÉLŐK
FOGLALKOZTATÁSA, ELLÁTÁSA**

Tartalomjegyzék

Ki minősül fogyatékkal élőknek?	3
Fogyatékosági támogatás, jogosultak köre	4
Rehabilitáció	6
A rehabilitációs szolgáltatás	6
Rehabilitált munkahelyek	7
Rehabilitációs ellátás	9
Rokkantsági ellátás	12
Adózási könnyítések	13
A rokkantsági nyugdíj, és az egyes fogyatékoságok támogatása	15
Szociális ellátások	18
Időskorúak járadéka	20
Aktív korúak ellátása	21
Ápolási díj	24
Közgyógyellátás	25

Senki nem tudhatja közülünk, hogy mikor válik fogyatékkal élővé ő maga, vagy valaki családjából. Ennek oka lehet születési probléma, genetikai hiányosság, vagy egyszerűen tragikus kimenetelű baleset. Egy társadalom fejlettségét az mutatja meg, hogy a fogyatékkal élők milyen társadalmi szolidaritásban részesülnek, egy társadalom miképpen próbál – próbál-e egyáltalán – valamit ellensúlyozni a fogyatékkal élők helyzetén. Ebben a körben természetesen jelentős szerepe kell, hogy legyen az állami gondoskodásnak, mely elsősorban a lentebb következő szociálpolitikai intézkedésekben nyilvánul meg.

Ki minősül fogyatékkal élőknek?

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (továbbiakban „Fot”) meghatározza a fogyatékos személy fogalmát. Ez alapján fogyatékos személy az, aki olyan tartós vagy végleges érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi vagy pszichoszociális károsodással – vagy ezek bármilyen halmozódásával él, amely a személy környezeti, társadalmi és egyéb jelentős akadályokkal kölcsönhatásban a hatékony és másokkal egyenlő társadalmi részvételét korlátozza vagy gátolja.

Azonban nem csak ez az egy jogszabály tartalmaz szabályokat, melyek a fogyatékos személyekre vonatkoznak, figyelemmel arra, hogy a fogyatékkal élők helyzetét az élet több jogintézménye érinti. Így például Magyarország Alaptörvénye XV. cikkében is rögzíti, hogy Magyarország az alapvető jogokat min-

denkinek bármely megkülönböztetés – fogyatékoság vagy más egyéb helyzet szerinti különbségtétel – nélkül biztosítja.

Fontos tudni, hogy a fogyatékos személynek joga van a számára akadálymentes érzékelhető és biztonságos épített környezetre és az ezekhez kapcsolódó tájékozódási lehetőségekre. Ezen túlmenően biztosítani kell azt is, hogy a fogyatékos személy egyenlő eséllyel hozzáférhessen a közszolgáltatásokhoz, a tömegközlekedési eszközökhöz, a közérdekű- és olyan információkhoz, melyek az őket megillető jogokkal és a részükre nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatosak. Itt emelendő ki az a tipikus példa is, hogy a közszolgáltatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés érdekében a fogyatékos személy az önálló életvitelét segítő kutyáját beviheti például a közszolgáltatást nyújtó szerv, intézmény vagy szolgáltató mindenki számára nyitva álló területére.

Fogyatékosági támogatás, jogosultak köre

A „Fot” meghatározza a fogyatékosági támogatásra jogosultak körét (Fot tv. 23.§.). A törvény szerint 18. életévet betöltött személy igényelheti a támogatást, abban az esetben, ha az ellátás igénylésének időpontjában Magyarországon él és magyar állampolgár, vagy letelepedett-, valamint bevándorolt jogállású személy, továbbá a magyar hatóság által menekültként, illetve hontalanként elismert személy jogosult erre, aki súlyosan fogyatékos. Ilyen személy többek között a látási fogyatékos, akinek segédeszközzel vagy műtéti úton nem korrigálható módon látóképessége teljesen hiányzik vagy aliglátóként minimális lá-

tásmaradvánnyal rendelkezik és ezért kizárólag tapintó-halló életmód folytatására képes, illetve a hallási fogyatékos, akinek hallásvesztesége olyan mértékű, hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére segédeszközzel sem képes, feltéve, hogy halláskárosodása 25. életévének betöltését megelőzően következett be, vagy halláskárosodása mellett a hangzó beszéd érthető ejtése elmarad; továbbá az értelmi fogyatékos, akinek értelmi akadályozottsága genetikai, illetőleg magzati károsodás vagy szülési trauma következtében, továbbá tizennegyedik életévét megelőzően bekövetkező súlyos betegség miatt közép-súlyos vagy annál nagyobb mértékű, továbbá a mozgásszervi fogyatékos, aki a mozgásrendszer károsodása, illetőleg funkciózavarai miatt helyváltoztatása a külön jogszabályban meghatározott segédeszköz állandó és szükségszerű használatát igényli, vagy a külön jogszabály szerinti mozgásszervi betegsége miatt állapota segédeszközzel eredményesen nem befolyásolható.

A fogyatékosági támogatást a lakóhely vagy tartózkodási hely szerint illetékes kormányhivatalokban, kormányablakoknál vagy a Magyar Államkincstár Igazgatóságánál lehet igényelni a megfelelő nyomtatványon, személyazonosító okmányok és háziorvosi beutaló, valamint orvosi igazolás birtokában. Fontos tudni, hogy egyes már igényelt és folyósított juttatások kizárhatják a támogatás folyósítását; ilyen például a magasabb összegű családi pótlék.

Rehabilitáció

A rehabilitáció tulajdonképpen egy szervezett tevékenység, melyet a társadalom nyújt a rokkant vagy a fogyatékos ember számára annak érdekében, hogy a megmaradt képességeikkel be tudjanak illeszkedni a közösségbe. Minden fogyatékos személynek joga van a rehabilitációra, mely jogukat a rehabilitációs szolgáltatások és ellátások igénybevételével érvényesíthetnek. Beszélhetünk orvosi, pedagógiai-gyógypedagógiai vagy foglalkoztatási rehabilitációról. Az állam ezen feladatának ellátása érdekében szervezetet hozott létre.

A rehabilitációs szolgáltatás

A fogyatékos személyek rehabilitációjának megvalósulása érdekében az előbb említett szervezet többek között a fogyatékos személy meglévő, illetve fejleszthető képességeinek felmérése és továbbfejlesztése érdekében megfelelő programtervezetek kidolgozásához szempontrendszer ad ki; megszervezi a rehabilitációs programban megjelölt szolgáltatásokhoz, ellátásokhoz való hozzáférést; figyelemmel kíséri a rehabilitáció folyamatában közreműködő szervezetekkel, személyekkel való együttműködést és a rehabilitációs tevékenységet; a rehabilitáció során alkalmazható segédeszközt dolgoz ki és fejleszt; kidolgozza a segítő szolgálatok, illetve azok hálózatának kialakításánál figyelembe veendő szempontokat; és a rehabilitáció folyamatáról, a szolgáltatást nyújtó szervezetekről és az általuk nyújtott rehabilitációs szolgáltatásokról szóló információkat gyűjt a fogyatékos személyek, családtagjaik, segítők tájékoztatása érdekében.

Rehabilitált munkahelyek

A rehabilitáció eredményes alkalmazásának egyik módja a fogyatékos személyek foglalkoztatási rehabilitációjának elősegítése. Amennyiben munkahelyekről, munkavállalásról beszélünk, úgy szót kell ejtenünk a megváltozott munkaképességű személy fogalmáról is (mely nem szinonimája a fogyatékos személynek, hanem annál egy szélesebb körű, tulajdonképpen gyűjtő fogalom, ami a munka világához kapcsolódik). A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény szerint megváltozott munkaképességű az a személy, aki testi vagy szellemi fogyatékos, vagy akinek az orvosi rehabilitációt követően munkavállalási és munkahely-megtartási esélyei testi vagy szellemi károsodása miatt csökkennek.

A megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény (továbbiakban Mmtv.) szabályozza a munkáltató rehabilitációs hozzájárulás fizetési kötelezettségét. A munkaadó köteles rehabilitációs hozzájárulás fizetésére ha nem felel meg a kötelező foglalkoztatási szintnek (ami azt jelenti, hogy 25 főt meghaladó munkavállaló esetén legalább a foglalkoztatottak 5 %-a megváltozott munkaképességű személy). Azon munkahelyek, melyek az Mmtv szerint meghatározott szempontok szerint megváltozott munkaképességű személynek tekintett munkavállalót alkalmaznak, kedvezményeket és támogatásokat vehetnek igénybe; a szabályozás tehát nemcsak a munkavállaló számára próbál ideálisabb körülményeket teremteni a kereső tevékenység folytatásához, hanem munkahelyteremtésre próbálja sarkallni a munkáltatókat is.

A munkáltató adókedvezményben részesülhet megváltozott munkaképességű munkavállaló foglalkoztatása esetén. A megváltozott munkaképességű munkavállaló az Mmtv. 26.§-a szerint – külön törvényben meghatározott szabályok szerint – rehabilitációs kártyát igényelhet. A rehabilitációs kártya célja a munkaadói terhek csökkentése. A rehabilitációs kártya kiállításához szükséges eljárás lefolytatásáról az illetékes kormányhivatal rehabilitációs hatósága intézkedik – és eljárása keretében adatot szolgáltat az adóhivatal részére a rehabilitációs kártyára való jogosultság fennállásáról is -. (A rehabilitációs kártyára vonatkozó egyéb részletszabályokat a 33/2012. (XII.5.) NGM rendelet szabályozza.) A jogszabály szerint többek között az a megváltozott munkaképességű személy jogosult a rehabilitációs kártyára, akinek az előbb említett szakigazgatási szerv által lefolytatott eljárása során végzett komplex minősítése azt megalapozza, vagy rehabilitációs járadékban részesül, illetve meghatározott csoportú rokkantsági, baleseti nyugdíjban vagy rendszeres szociális járadékban részesül. A minősítést orvosi vizsgálat, foglalkozási rehabilitációs szakértői vizsgálat és szociális szakértői vizsgálat alapján végzik, és a hatóság a minősítésről hatósági bizonyítványt állít ki. Ki kell emelni, hogy a vizsgálaton az igénylő köteles megjelenni. A jogosultságot igazoló rehabilitációs kártyát ezt követően az adóhivatal állítja ki. Amennyiben érvényes rehabilitációs kártyával rendelkezik a megváltozott munkaképességű személy, úgy foglalkoztatása esetén – a rehabilitációs kártya érvényessége alatt – a bruttó munkabér (egyéni vállalkozó által saját maga, illetve a tag után) a kifizető által megállapított

adóalap, de legfeljebb a minimálbér kétszeresének a 27 százalékkal csökkenthető a szociális hozzájárulási adó. Az adókedvezmény kizárólag a rehabilitációs kártya érvényessé válását követően vehető igénybe.

Meg kell említeni, hogy a munkáltató külön jogszabály szerint szabályozott akkreditáció szerzését követően támogatást vehet igénybe a munkahelyteremtés érdekében. A 327/2012. (XI.16.) Kormányrendelet rendelkezik a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációjáról, mely alapján a munkavállaló munkahely-teremtési támogatásra jogosult a munkahely-teremtési támogatásról szóló hatósági szerződés (azaz munkahely-teremtési szerződés) alapján. Amennyiben a munkáltató pályázaton elnyeri a munkahely-teremtési támogatást, úgy a támogatás feltétele, hogy a rendelkezésre állás időtartama alatt a munkáltató az új vagy átalakított munkahelyet fenntartja, és ezen a munkahelyen a munkahely-teremtési szerződésben meghatározott létszámban újonnan alkalmazott megváltozott munkaképességű munkavállalót foglalkoztat (ez a munkáltató foglalkoztatási kötelezettsége).

Rehabilitációs ellátás

Amennyiben rehabilitációs ellátásról beszélünk, úgy ez egyaránt jelenti a pénzbeli ellátás igénybevételét, valamint a rehabilitáció sikeres megvalósulása érdekében szükséges szolgáltatások igénybevételét. Az ellátásra való jogosultság alapja a rehabilitációs hatóságnak az a komplex minősítése keretében meghozott

határozata, mely alapján a jogosultak rehabilitációs ellátásban vagy rokkantsági ellátásban részesülnek. Ezen ellátás a megállapítására irányuló elsőfokú hatósági eljárást lezáró érdemi döntés keltét követő naptól, a rehabilitációhoz szükséges időtartamra – de legfeljebb 36 hónapra – állapítható meg. Az ellátás időtartamát meghosszabbítani nem lehet, azonban a korábbi komplex minősítést követően bekövetkező egészségkárosodás, és a jogosultság további feltételeinek fennállása esetén az ellátás ismét megállapítható.

2016. május 1-jén lépett hatályba a 2016. évi XXVI. törvény az egyes szociális és gyermekvédelmi tárgyú, valamint a megváltozott munkaképességű személyek ellátásait érintő törvények módosításáról, mely jogszabály jelentős változásokat hozott többek között a rehabilitációs ellátás szabályozása körében is; ugyanis módosította az Mmtv. szabályait. Míg a korábbi szabályozás szerint minden évben a 2012. évi minimálbér összegét vették alapul az ellátás összegének megállapítása során, addig az új szabályozás eredményeként minden évben az évenként megállapított minimálbér alapösszegét figyelembe véve számítják ezen pénzügyi ellátás összegét. Fontos változás, hogy az új szabályozás a már megállapított ellátásokra is vonatkozik, azaz a már megállapított ellátásokat (és természetesen a jövőben megállapítandó ellátásokat) a kötelező nyugdíjemelés mértékével évente emelni kell.

Ha az ellátást igénybe vevő foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható, úgy általában a részére folyósítható rehabilitációs ellátás havi összege a havi átlagjövedelem 35 %-a (de

legalább a jogszabályban meghatározott mértékű alapösszeg 30 %-a és legfeljebb ugyanezen alapösszeg 40 %-a). Azonban abban az esetben, ha az igénybe vevő tartós foglalkoztatási rehabilitációt igényel, úgy az ellátás havi összege a havi átlagjövedelem 45 %-a (de legalább a jogszabályban meghatározott mértékű alapösszeg 40 %-a és legfeljebb ugyanezen alapösszeg 50 %-a).

Új rendelkezés, hogy amennyiben havi átlagjövedelemmel az ellátást igénybe vevő nem rendelkezik, úgy a részére folyósítható rehabilitációs ellátás havi összege a jogszabályban meghatározott mértékű alapösszeg 30 %-a (ha az igénybe vevő foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható); vagy a 40 %-a (ha az igénybe vevő tartós foglalkoztatási rehabilitációt igényel).

A korábbi szabályozás szerint a rehabilitációs ellátás mellett csak szigorú szabályok – többek között munkaidő-korlát – betartásával lehetett munkát vállalni. Azonban 2016. május 1-jétől akár teljes munkaidőben is lehet dolgozni a rehabilitációs ellátás mellett. Ma ugyanis azt kell szem előtt tartani, hogy az ellátás melletti bruttó kereset összege három egymást követő hónapban se haladja meg a mindenkori minimálbér másfélszeresét; illetve egyéni és társas vállalkozó esetében – ha a vállalkozó vagy vállalkozás főtevékenysége legalább középfokú iskolai végzettséget vagy középfokú szakképzettséget igényel – úgy az ellátás melletti bruttó kereset összege három egymást követő hónapban se haladja meg a garantált bérminimum másfélszeresét. (Ezen szabályok megsértése esetén a rehabilitációs ellátást megszüntetik.) Amennyiben az előbb említett 3 hónapon keresztül a rehabilitációs ellátás mellett szerzett jövedelem megha-

ladja a minimálbér másfélszeresét, vagy a rehabilitációs ellátásban részesülő személy egészségi állapotában tartós javulás vagy rosszabbodás következik be; továbbá ha keresőtevékenységet folytat vagy ezen tevékenység megszűnt, úgy a rehabilitációs ellátásban részesülő személynek csak 10 napja van arra, hogy értesítse a rehabilitációs hatóságot.

A jogszabály részletesen szabályozza az ellátás megszűnésének és megszüntetésének eseteit, így azt a kiemelt esetet is, amely esetben a pénzbeli ellátás jogalap nélkül felvett ellátásnak minősül és azt az igénybe vevőnek vissza kell fizetnie.

Rokkantsági ellátás

A megváltozott munkaképességű személyek a rehabilitációs ellátáson kívül – de nem azzal egyidejűleg – a rehabilitációs hatóság úgynevezett „komplex minősítése” alapján rokkantsági ellátásban részesülhetnek, amennyiben rendelkeznek biztosításban töltött meghatározott idővel. A legegyszerűbben akként különböztethető meg a két ellátási forma, hogy amennyiben a megváltozott munkaképességű személy rehabilitálható, úgy rehabilitációs ellátására jogosult, azonban amennyiben a rehabilitációja nem javasolt, úgy rokkantsági ellátásra jogosult. Kivételt képez ez alól a szabály alól az a megváltozott munkaképességű személy, akinek a foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható, vagy aki tartós foglalkozási rehabilitációt igényel, azonban a kérelem benyújtásának időpontjában (vagy a felülvizsgálat időpontjában) az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig hátralevő

idő nem több, mint 5 év; ugyanis ez esetben a rokkantsági ellátás megállapítására kerül sor. A rokkantsági ellátás részletszabályait -, így annak mértékét is – a korábban már hivatkozott Mmtv. szabályozza.

Adózási könnyítések

A fogyatékos személyek – elsősorban az esélyegyenlőség megvalósítása érdekében – adózási kedvezményben részesülnek. Többek között a súlyos fogyatékosnak minősülő betegségekről szóló 335/2009. (XII.29.) Kormányrendelet (továbbiakban Kormányrendelet), valamint a súlyos fogyatékosnak minősítéséről és igazolásáról szóló 49/2009. (XII.29) EüM rendelet (továbbiakban EüM rendelet) határozza meg azt, hogy mely súlyos fogyatékosnak minősülő betegségben szenvedő személyek vehetik igénybe az adókedvezményt (a kormányrendeletben meghatározott súlyos fogyatékosnak minősülő betegségek és fogyatékoságok eseteit lásd az internetes közzététel mellékletében... www.jogpontok.hu , „Jogi kiadványok” menü alatt)

Az adókedvezményt igénybe vehetik továbbá a rokkantsági járadékban, valamint a fogyatékosági támogatásban részesülő személyek is.

A kedvezmény igénybevételéhez igazolás beszerzése szükséges, melyet nem az adóhatóság, hanem szakambulancia vagy kórházi osztály szakorvosa, illetve a szakambulancia vagy szakorvos által készített orvosi dokumentáció alapján a beteg által választott háziorvos állíthat ki. Az igazolásnak nincsenek szigo-

rú formai követelményei, azonban főbb tartalmi követelményeit – adattartalmát – az EüM rendelet rögzíti. Értelemszerűen tartalmaznia kell a magánszemély személyi adatait, valamint betegsége/fogyatékosága és annak véglegessége vagy ideiglenessége meghatározását, valamint az igazolást kiállító orvos aláírását. Amennyiben ideiglenes igazolás kerül kiállításra, úgy azt évente ki kell állítani; azonban a betegség/fogyatékoság végleges állapotát újból igazolni nem kell. Fontos tudni, hogy aki rokantsági ellátásban vagy fogyatékosági támogatásban részesül, annak igazolás beszerzésére nincs szüksége; a jogosultságot az ellátást vagy támogatást megállapító határozat biztosítja. Az igazolás, valamint a határozat benyújtására az adóhatósághoz sincs szükség; azt a kedvezményt igénybe vevő személynek 5 évig kell megőriznie. A jogosult magánszemély kizárólag saját magára nézve veheti igénybe az adókedvezményt, ha rendelkezik az igazolással (vagy határozattal) és megfelelő adóköteles jövedelemmel. A kedvezmény átruházására vagy más személy (például családtag) feljogosítására annak igénybevételére tehát nincs lehetőség.

Az adókedvezmény mértékét a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (továbbiakban Szja tv.), valamint az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (továbbiakban Art.) szabályozza. A magánszemély úgynevezett „személyi kedvezményre” jogosult, mellyel a magánszemély összevont adóalapjának adója csökkenthető havonta az adóév első napján érvényes havi minimálbér 5 százalékának megfelelő összeggel. A személyi kedvezmény akár év közben, valamint 5 éves elévülési

időn belül is igényelhető a www.nav.gov.hu internetes oldalon letölthető nyilatkozat minta kitöltésével.

A személyi kedvezmény érvényesíthető az első házások kedvezményével, illetve a családi kedvezménnyel párhuzamosan is, azonban kizárólag abban az esetben, ha ezen utóbbi két kedvezmény bármelyikének érvényesítése után még marad a magánszemélynek az összevont adóalapba tartozó adója, mely így csökkenthető.

Kiemelendőnek tartjuk az Szja tv. 48. §-ának (5) bekezdésének rendelkezését, mely szerint a munkáltatónak és a kifizetőnek tájékoztatási kötelezettsége van a magánszemély felé az adóelőleg-nyilatkozat lehetőségéről (tehát a személyi kedvezmény igénybevételéről), valamint a leadott vagy nem leadott nyilatkozatok következményeiről.

A rokkantsági nyugdíj, és az egyes fogyatékoságok támogatása

A korábban rokkantsági nyugdíj néven ismert ellátási formát a szabályozásban ma rokkantsági járadékként ismerjük. Abban az esetben, ha nagymértékű egészségromlás következik be, azonban olyan korai életkorban, hogy az adott személy a TB ellátásokhoz szükséges minimum biztosítási – szolgálati – időt sem szerezte meg, akkor lehet jogosult erre az ellátási formára. Természetesen a rokkantsági járadékot igénylőnek egyéb feltételeknek is meg kell felelnie, így például a 25. életévét megelőzően keletkezett egészségkárosodásnak legalább 70 %-os

mértékűnek kell lennie és kizárt az, hogy az igénylő egyidejűleg nem részesülhet nyugellátásban, baleseti nyugellátásban vagy megváltozott munkaképességű személyek ellátásában. (Fontos tudni azonban, hogy egyes ellátásokban részesülhet az igénylő, így nem akadály az, ha az igénylő fogyatékosági támogatásban részesül, vagy az igénylő után családi pótlékot folyósítanak, vagy az igénylő munkaviszonyban, illetve egyéb munkavégzésre irányuló jogviszonyban áll.) A járadék pénzbeli ellátás, melynek szabályait a jelenleg is hatályos 83/1987. (XII.27.) MT rendelet, valamint a társadalombiztosításra vonatkozó jogszabályok tartalmazzák.

Az igénylő személy 18. életévének betöltését követően állapítható meg ez az ellátás; azonban igényelhető 6 hónapra visszamenőlegesen, amennyiben a jogosultság feltételi fennállnak. A kérelmet a lakóhely szerint illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnél lehet személyesen vagy akár elektronikus úton előterjeszteni. A kérelmező eljárhat személyesen, meghatalmazottja, törvényes képviselője vagy gondnoka útján. Amennyiben ugyanis nagykorúsága betöltésekor a rokkantsági járadékot igénylő személyt egészségi állapota (értelmi-szellemi képessége) miatt gondokság alá kell helyezni, úgy előbb a gondnokság alá helyezési eljárást kell megindítani és lefolytatni annak érdekében, hogy a gondok – mint az igénylő törvényes képviselője – nyújthassa be a járadék iránti igényt. A szükséges formanyomtatványban nyilatkozni kell a személyi adatokról, valamint a nyomtatványhoz mellékelni kell az igénylő egészségi állapotával kapcsolatos egészségügyi ellátások zárójelentéseit (ha vannak)

és a háziorvosnak/kezelőorvosnak az igénylő jelenlegi egészségi állapotára, illetve gyógykezelésére és rehabilitációjára vonatkozó összefoglaló adatokat tartalmazó véleményét.

Fontos kiemelni, hogy a rendelet szabályai 2016. január 1-jével változtak. A rendelet 6.§-a értelmében azonban a megváltozott rendelkezéseket csak a jövőre nézve alkalmazhatják, így a 2016. január 01. napját megelőzően megállapított rokkantsági járadékok esetében egyes – ma már szigorúbb – szabályok alkalmazásától el kell tekinteni a felülvizsgálat döntésben meghatározott időpontjáig; a jogosultat tehát egészségkárosodott személynek kell tekinteni.

Érdeemes tudni, hogy az eddig említetteken túl egyes betegségek kialakulása esetén a jogi szabályozás szempontjából súlyosan fogyatékosnak minősül az adott személy. Egyértelműnek tűnik, hogy ide tartoznak a látássérültek, hallássérültek vagy a mozgássérültek, az értelmi fogyatékosok és többek között az autisták is. A már hivatkozott 335/2009. (XII.29.) Kormányrendelet mellékletében található meg azon betegségek felsorolása, mely alapján az adott személy súlyosan fogyatékosnak tekinthető.

Az egyes betegségek nem csak a már korábban említettek szerint részesülnek támogatásban. Példának okáért közismert tény, hogy egyre nő a cukorbetegségben szenvedők szám; mely betegség kezelésére alkalmazott gyógyszerek/készítmények vonatkozásában többféle támogatás is igényelhető. lehet venni. Ekkor beszélhetünk különböző mértékben támogatott gyógy-

szerekről (például vércukorcsökkentő tabletták, inzulinok), támogatott segédeszközökről (például vércukorszintmérő).

Szociális ellátások

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban Szociális törvény) rendelkezik az önkormányzatok által nyújtható pénzbeli és természetbeni támogatások keretszabályairól (a részletszabályokat pedig az egyes önkormányzatok rendeletei tartalmazzák). A törvény célja, hogy a szociális biztonság megteremtése, valamint megőrzése érdekében meghatározza az állam által biztosított egyes szociális ellátások formáit, szervezetét, a szociális ellátásokra való jogosultság feltételeit, valamint érvényesítésének garanciáit.

Pénzbeli és szociális rászorultságtól függő ellátás esetén beszélhetünk az időskorúak járadékáról, aktív korúak ellátásáról, az ápolási díjról, vagy az adott önkormányzat képviselő-testülete által meghatározott települési támogatásról. Természetben nyújtott szociális ellátások körében kell említeni a köztemetést, a közgyógyellátást, valamint az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultságot. Szociális szolgáltatás keretében igényelhető falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás, étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, közösségi ellátás, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, és nappali ellátás.

A szociális ellátást – kivéve az aktív korúak ellátását – az arra jogosult személy lakóhelye szerinti önkormányzat rendeletében meghatározott szervnél, vagy járási hivatal hatáskörébe tartozó

ellátás esetén az illetékes kormányhivatal járási hivatalában kell igényelni. A kérelmet a jogosult lakóhelye vagy ha a jogosult életvitelszerűen a tartózkodási helyén lakik, úgy e tartózkodási hely szerint illetékes hatóság bírálja el. Az aktív korúak ellátása iránti kérelmet a jogosult az őt álláskeresőként nyilvántartó állami foglalkoztatási szervnél is benyújthatja.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy amennyiben az igénylő szociális ellátásban részesül, úgy az ellátás időszakában a jogosultság feltételeit érintő lényeges tények és körülmények megváltozása esetén erről az igénylő 15 napon belül köteles értesíteni az ellátást megállapító szervet.

A kérelem benyújtásakor vizsgálják az igénylő jövedelmi és vagyoni helyzetét figyelemmel az igénylő családi állapotára, ugyanis egyes esetekben a közeli hozzátartozók jövedelmét is vizsgálhatja a hatóság. Az igénylő jövedelemről tett nyilatkozathoz mellékelnie kell a jövedelem igazolását is.

A felsorolt szociális ellátások részletszabályait az adott önkormányzat rendeletében határozza meg, melyekről – így többek között az igénybe vehető ellátások tartalmáról, az igénylés részletes feltételéről – az illetékes kormányhivatalok járási hivatalai adnak tájékoztatást. A pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igényléséről, valamint az ellátás megállapításáról és annak folyósításáról a részletes szabályokat a 63/2006. (III.27.) Kormányrendelet tartalmazza.

Az alábbiak szerint röviden bemutatjuk a leginkább ismert ellátási formákat:

Időskorúak járadéka

Az időskorúak járadékának szabályai szerint az igénylés feltétele, hogy az időskorú személy betöltse a rá irányadó nyugdíjkorhatárt, valamint kortól és családi állapottól függően meghatározott havi jövedelemmel rendelkezzen, mely a megélhetését nem biztosítja.

Amennyiben az igénylő részére a nyugdíjkorhatár betöltését megelőzően az aktív korúak ellátását folyósították, úgy a nyugdíjkorhatár betöltésével az aktív korúak ellátása megszüntetésre kerül, azonban a döntés jogerőre emelkedését követően a járási hivatal haladéktalanul – hivatalból – eljárást indít az időskorúak járadékára való jogosultság megállapítása érdekében. Amennyiben pedig a megindított eljárás eredményeként megállapításra kerül az időskorúak járadéka, úgy annak kezdő napja az aktív korúak ellátására való jogosultság megszűnését követő nap. A törvény által részletezett egyes esetekben nem állapítható meg az időskorúak járadéka – vagy a már megállapított ellátást meg kell szüntetni -, így például ha az igénylő előzetes letartóztatásban van, elzárás büntetését vagy szabadságvesztés büntetését tölti vagy 3 hónapot meghaladó időtartamban külföldön tartózkodik. A jogosultságot megfelelő időközönként felülvizsgálják, és amennyiben az ellátásban már részesülő személy a feltételek felülvizsgálatára irányuló eljárást akadályozza, úgy ez a magatartás is kizárja az ellátás további megállapítását. Hajléktalan személy javára is megállapítható időskorúak járadéka, azonban amennyiben az ellátást a jogosult 3 hónapon keresztül nem veszi át, úgy a támogatás folyósítását szüneteltetik, és az erről szó-

ló végzést a járadékot megállapító járási hivatallal közlik, amely ezt követően dönt az ellátás fenntartásáról, illetve megszüntetéséről.

Aktív korúak ellátása

Az ellátást az a személy és családja igényelheti, aki hátrányos munkaerő-piaci helyzetűnek számít. Ide tartozik többek között az a személy, aki munkaképességében csökkent (azaz legalább 67%-ban elvesztette vagy legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, vagy akinek az egészségi állapota a rehabilitációs hatóság komplex minősítése alapján nem haladja meg az 50%-os mértéket); aki vakok személyi járadékában, vagy fogyatékosági támogatásban részesül. Abban az esetben is jár az aktív korúak ellátása, ha a munkanélküli-járadék, az álláskeresési járadék, az álláskeresési segély, vagy a vállalkozói járadék (továbbiakban álláskeresési támogatás) folyósítási időtartama lejárt (a további eseteket lásd az internetes közzététel mellékletében...www.jogpontok.hu, „Jogi kiadványok menü alatt)

Fontos tudni, hogy amennyiben aktív korúak ellátása iránti kérelmet nyújt be az igénylő, úgy a keresőtevékenységéről is nyilatkoznia kell. Azonban nem minősül keresőtevékenységnek, ha a kérelmező, illetve a jogosult a közfoglalkoztatásban, az egyszerűsített foglalkoztatásban vesz részt vagy háztartási munkát végez.

Amennyiben az igénylő egészségkárosodása okán igényel ellátást, úgy a hatóság hivatalból – szakkérdésként – vizsgálja az egészségkárosodott személy egészségkárosodásának mértékét, az egészségkárosodás felülvizsgálatának szükségességét, valamint a felülvizsgálat szükségessége esetén annak időpontját.

Ahogy az időskorúak ellátása esetében, az aktív korúak ellátására való jogosultság sem állapítható meg – vagy a megállapított ellátást meg kell szüntetni -, ha az igénylő előzetes letartóztatásban van, elzárás büntetését vagy szabadságvesztés büntetését tölti. Nem jogosult az ellátásra az igénylő akkor sem, ha gyermekgondozási segélyben, gyermekgondozást segítő ellátásban, illetve gyermeknevelési támogatásban részesül, vagy gyermekgondozást segítő ellátásra jogosult (a gyermek 6 hónapos korának betöltéséig), valamint ha katonai szolgálatot teljesít. Kizáró feltétel az is, ha az igénylő a köznevelési, vagy felsőoktatási intézményben nappali oktatás munkarendje szerinti tanulmányait folytatja, vagy a megváltozott munkaképességű személyek ellátásában részesül, továbbá ha az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény szerint felzárkózást elősegítő megélhetési támogatásban részesül. Figyelemmel kell lenni arra, hogy amennyiben az igénylő – a Szociális törvény szempontjából – kereső tevékenységet folytat, úgy meg kell szüntetni az ellátást a keresőtevékenység 91. napjától.

Az aktív korúak ellátására egy családban – fő szabály szerint – egyidejűleg csak egy személy jogosult. Két személy egy családon belül akkor jogosult igénybe venni ezt az ellátási formát, amennyiben az ellátás két formáját veszik igénybe. Egész-

séggkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásra jogosult az a személy aki egészségkárosodott személynek minősül, vagy aki 14 éven aluli kiskorú gyermeket nevel – ha a családban élő gyermekek valamelyikére tekintettel más személy nem részesül gyermekgondozási támogatásban, gyermekgondozási díjban, vagy csecsemőgondozási díjban – és a gyermek ellátását napközbeni ellátást biztosító intézményben, illetve nyári napközis otthonban, óvodában vagy iskolai napköziben nem tudják biztosítani. Az ellátás másik formája a foglalkoztatást helyettesítő támogatás. Ezt az ellátási formát annak a személynek állapítják meg, akinek az aktív korúak ellátására való jogosultságát megállapították kivéve, ha az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásra való jogosultság feltételeivel rendelkezik.

Az időskorúak ellátásának megállapítása iránti eljárás nemcsak kérelemre, hanem hivatalból is indulhat. figyelemmel lenni arra, hogy amennyiben hivatalból indul az eljárás, úgy az ügyfél egyes természetes személyazonosító adatot a hatóság rögzíti a formanyomtatványon, majd a nyomtatványt a hatóság megküldi az ellátásra jogosultnak. Amennyiben az ellátásra jogosult ügyfél a formanyomtatványt annak átvételétől számított 15 napos – jogvesztő - határidőn belül nem küldi vissza a hatóság részére, úgy az eljárást meg kell szüntetni.

Ápolási díj

Az ápolási díjat tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását ellátó nagykorú hozzátartozó részére állapítják meg, ha a gondozásra szoruló személy súlyosan fogyatékos, vagy tartósan beteg és 18 életévét még nem töltötte be. Egy gondozásra szoruló személyre tekintettel csak egy ápolást végző személy számára állapítható meg ápolási díj. (A törvény értelmében súlyosan fogyatékosnak számító személy és tartósan beteg személy eseteit lásd az internetes közzététel mellékletében, www.jogpontok.hu, „Jogi kiadványok” menü alatt).

Keresőtevékenység folytatható az ápolási díj mellett, azonban kizárólag napi 4 órában (ide nem számítva az otthon történő munkavégzés idejét). Azonban hozzátartozóként nem jogosult ápolási díjra a szakiskola- és a középiskola nappali rendszerű képzésének tanulója, illetve a felsőoktatási intézmény nappali képzésben részt vevő hallgatója. Az ápolási díjra való jogosultságot meg kell szüntetni, ha az állandó ápolást a gondozásra szoruló személy állapota már nem teszi szükségessé, az ápolást végző személy a kötelezettségét nem teljesíti, vagy a gondozásra szoruló személy meghalt (ezen utóbbi esetben az ápolat személy halálának időpontját követő második hónap utolsó napjával kell megszüntetni az ellátást). Amennyiben az ápolást végző személy kérelmet terjeszt elő az ápolási díj megszüntetése érdekében, úgy is meg kell szüntetni az ápolási díjat. Az ápolási díjra való jogosultságot felülvizsgálják, mely eljárás során az ápolást végző személy együttműködésre köteles. Amennyiben azonban akadályozza a felülvizsgálatot, úgy meg kell szüntetni az ápolási díjat.

Egyes esetekben a járási hivatal – ápolást végző személy kérelmére és a gondozott személy állapotától függően, szakvélemény alapján – kiemelt ápolási díjat, vagy emelt összegű ápolási díjat állapíthat meg. Az ápolási díjat formanyomtatványon kell igényelni, melyen egyidejűleg több jogcímen is kérhető az ápolási díj megállapítása.

Az ápolási díj megállapítása esetén a folyósításának időtartama – a társadalombiztosítási ellátások igénybevétele szempontjából – biztosítási jogviszonynak minősül, ezért a jogosult személy az ellátás után nyugdíjjarulék, vagy - magán-nyugdíjpénztári tagság esetén - tagdíj fizetésére kötelezett.

Közgyógyellátás

Ez a természetbeni szociális ellátás megállapítható alanyi jogon, normatív jogcímen vagy méltányossági alapon. Amennyiben alanyi jogcímen jár az ellátás, úgy a feltételek fennállása esetén sem jövedelmi helyzetől, sem a havi rendszeres gyógyító ellátás költségétől nem függ. Amennyiben azonban normatív jogcímen kerül megállapításra, úgy a közgyógyellátás jövedelmi helyzetől és a havi rendszeres gyógyító ellátás költségétől függ. A méltányossági alapon megállapított közgyógyellátás feltételeit és szabályait az adott települési önkormányzat helyi rendelete határozza meg. A közgyógyellátásra való jogosultság ugyanazon időszakra vonatkozóan csak egy jogcímen állapítható meg.

A közgyógyellátásra való jogosultságot igazolvány kiállításával igazolják. Amennyiben a közgyógyellátásra való jogosultságot

megállapítják, úgy az igazolványt az egészségbiztosítási szerv hivatalból állítja ki a jogosultságot megállapító határozat alapján, a határozatban megjelölt időtartamra. Fontos tudni, hogy az egészségbiztosítási szerv jogosult arra, hogy a közgyógyellátásra jogosult személy jogosultságáról, továbbá gyógyszerkeretének figyelemmel kísérése céljából hatósági nyilvántartást vezessen.

A közgyógyellátásra jogosító igazolvánnyal rendelkező személy térítésmentesen jogosult a társadalombiztosítási támogatásba befogadott járóbeteg ellátás keretében rendelhető gyógyszerekre (gyógyszerkerete erejéig), egyes, külön jogszabályban meghatározott gyógyászati segédeszközökre és az orvosi rehabilitáció céljából igénybe vehető gyógyászati ellátásokra.

A 63/2006. (III. 27.) Korm. Rendelet 9. Számú melléklete szerinti formanyomtatványon kell igényelni a közgyógyellátásra való jogosultságot, melyhez mellékelni kell a havi rendszeres gyógyító ellátásokról kiállított (a kormányrendelet 10. számú melléklete szerinti) háziorvosi igazolást. Amennyiben alanyi jogcímen igényli a jogosult az ellátást, mindenképpen szükséges csatolni – és igazolni – az alanyi jogcímmel szükséges feltétel fennállását. A háziorvosi igazolás csatolásától csak abban az esetben lehet eltekinteni, ha az ellátásra jogosult úgy nyilatkozik a kérelemben, hogy egyéni gyógyszerkeret megállapítására nem tart igényt. Ha gyógyszerkeret megállapítására sor kerül, úgy az kizárólag az igazolvány érvényességi ideje alatt használható fel. Amennyiben a jogosult normatív jogcímen igényli az ellátást, úgy jövedelemnyilatkozatot is köteles kitölteni, és ez esetben

nyilatkozni szükséges a közeli hozzátartozói jövedelméről is.

Az alanyi és a normatív jogcímen megállapítható közgyógyellátás iránti kérelmet a jogosult személy elsődlegesen a lakóhelye szerint illetékes járási hivatalnál vagy kormányablakon keresztül nyújthatja be. Ha azonban a kérelmező életvitelszerűen a bejelentett tartózkodási helyén lakik, a kérelmet a tartózkodási hely szerint illetékes járási hivatalnál kell benyújtani. A járási hivatal dönt az igénylő közgyógyellátásra való jogosultságról, a közgyógyellátásra való jogosultság kezdő időpontjáról, valamint a jogosult gyógyszerkeretéről, külön megjelölve az egyéni gyógyszerkeret összegét.

Ezen ellátási forma esetén is fontos szabály, hogy az ellátásra való jogosultság feltételeit érintő lényeges tények és körülmények megváltozásáról 15 napon belül értesíteni köteles az ellátást megállapító szervet.

Az Állam a fentiek szerint meglehetősen széleskörű módon igyekszik a fogyatékkal élők részére támogatást nyújtani. Legfontosabb azonban számukra vélhetően az a lehetőség, hogy amennyiben lehetőségük van rehabilitációra – tehát állapotuk nem feltétlenül végleges -, úgy elsődlegesen az Állam ezt igyekszik preferálni, illetve igyekszik lehetővé tenni a fogyatékkal élők számára, hogy valamilyen formában hasznos módon vehessenek részt a társadalom életében. A törvényi háttérrel információ a kiadvány internetes változatában található: www.jogpontok.hu, Jogi kiadványok menüpont alatt.

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE